

Informe del rector Josep Joan Moreso al Claustre de la Universitat Pompeu Fabra

18 de maig de 2010

Benvolguts membres del Claustre de la Universitat, amigues i amics,

(I)

Seria molt irresponsable per part meva parlar-vos des d'aquesta tribuna sense fer esment de la crisi econòmica que ha conduït al govern a prendre les dràstiques mesures anunciades dimecres passat, el dia 12 de maig, pel President Zapatero al Congrés dels Diputats. Mai en la història del nostre país s'havia procedit a retallar els salaris dels empleats públics. I, més enllà de l'opinió que l'adopció d'aquesta política mereixi, i més enllà també de com acabi aplicant-se, és obvi que mostra amb cruesa la gravetat de la situació. Les dades del deute públic i, sobretot, del dèficit públic i, més encara, l'alarmant increment de l'atur són molt contundents.

La Universitat Pompeu Fabra, per més que com a universitat és una administració autònoma, és una part de l'administració, vull dir que la seva principal font de finançament són els impostos del ciutadans, la subvenció prevista als Pressupostos de la Generalitat de Catalunya. És l'hora, per tant, de la responsabilitat. Nosaltres som part d'aquesta administració i el nostre comportament ha de contribuir a abandonar aquesta situació el més aviat possible. És l'hora de la contenció de la despesa, de la seriositat i qualsevol idea, vingui d'on vingui, d'austeritat serà benvinguda. Us convido a tots a fer un esforç per reduir les despeses de la Universitat, per fer notar als nostres col·legues, companys, als responsables dels serveis, com podríem estalviar. Aquest és un missatge que dirigeixo a tots: els estudiants, els professors i el personal d'administració i serveis. El primer esforç el fem els treballadors de la Universitat amb la retallada dels nostres salaris. És un gran sacrifici que no ha de ser endebades, confiem que ben aviat comencin a haver símptomes de recuperació.

En un moment com aquest ens cal estar més units que mai. Venen uns exercicis pressupostaris difícils. Els quatre exercicis anteriors dels que sóc responsable com a rector la subvenció pública a la nostra Universitat ha crescut una mitjana del 9 % anual i el pressupost global una mitjana del 20 % anual, gràcies en bona part a l'èxit en els convocatòries competitives de recerca. Em temo que això no tornarà a passar en els anys que queden de mandat. Més val pensar amb imaginació en mesures que no incrementin la despesa. Sí, és el moment de la imaginació, de mesures que facin la vida dels treballadors i dels estudiants a la Universitat millor, encara que amb menys recursos econòmics. Però, insisteixo, els moments d'estretor econòmica, són moments per a la unitat. I la unitat ens fa més forts.

(II)

Com venim fent darrerament, tots els claustrals disposeu de l'informe complet, amb totes les dades, des de fa una setmana llarga. Per tant, em limitaré ara a emfasitzar alguns aspectes.

Ha passat un any des de l'anterior Claustre. Un Claustre, que coincidirem, no es va desenvolupar de la manera que tots hauríem desitjat. Per això, especialment des del vicerectorat d'estudiants –amb la constància lúcida de la professora Emma Roderó- hem estat treballant per obrir noves vies de diàleg. Durant aquest temps hem posat els nostres esforços en establir nous espais de trobada i participació i en potenciar els ja existents. Som conscients que encara no hem arribat on tots voldríem, però pensem que hi acord en que estem en un bon camí. És per això que la feina ha de continuar. Vull agrair els esforços que tothom està fent per fer-ho possible. És el nostre repte aconseguir-ho i ho hem de fer conjuntament, sempre des del diàleg i amb esperit constructiu. Sabem que podem tenir opinions i opcions diferents, però també hem de saber que serà a partir del respecte, la llibertat i la pluralitat com podrem edificar la universitat i la societat que ens farà sentir orgullosos. El període transcorregut des del darrer Claustre, celebrat el juny del 2009, ha estat marcat per l'elaboració i l'aprovació de l'Estratègia UPF25 ANYS, el full de ruta que ha de seguir la Universitat de cara al 2015 i que pretén consolidar un reeixit model que ha permès situar la UPF, en els seus primers vint anys de vida, com un centre de referència en el conjunt del sistema.

El document consta de 25 programes estratègics estructurats a l'entorn de quatre eixos de treball –creació, transmissió, transferència i internacionalització del coneixement–

emmarcats en un sistema de govern i de gestió eficients, que ara caldrà concretar en el Pla d'Actuacions 2010-2013. Però UPF25 ANYS, a banda de continuar apostant per un model docent de qualitat i basat en la proximitat a l'estudiant, defineix, sobretot, una Universitat amb una rotunda orientació cap a la recerca. En aquest sentit, les dades del 2009 en recerca i transferència que aquí es presenten (i que representen un augment del 52% en relació amb les del 2008, fonamentalment procedent de l'obtenció de finançament en programes competitius i convenis i ajuts no competitius) indiquen que la Universitat està ben encaminada en la seva aposta per consolidar-se com a pol de creació i de transmissió del coneixement i, per tant, d'atracció de talent cap al sud d'Europa. De fet, la Universitat ja compta amb més d'un 20 % dels ICREA Acadèmia atorgats a tot Catalunya (mitjana de les edicions 2008-2009 i 2009-2010) i, pel que fa al Grup UPF, amb un 17% i un 21% del total d'*starting* i *advanced grants* concedides a Espanya pel Consell Europeu de la Recerca (mitjana de les convocatòries 2007-2010).

Aquesta aposta estratègica per la recerca i la transferència s'ha palesat, entre d'altres aspectes, en l'èxit de la Universitat en la convocatòria de parcs científics i tecnològics del Ministeri de Ciència i Innovació (amb finançament tant per impulsar el Parc de Recerca UPF en Ciències Socials i Humanes com per consolidar el Campus de la Comunicació – Poblenou); mentre que el projecte “Campus UPF – Icària Internacional” presentat a la convocatòria de Campus d'Excel·lència Internacional 2009” –a càrrec dels ministeris d'Educació i de Ciència i Innovació–, i que va ser seleccionat d'entre 51 com a “prometedor” aspira a aconseguir la qualificació a la convocatòria del 2010.

Val a dir que aquesta aposta institucional s'ha dut a terme en un context, l'Espai Europeu d'Ensenyament Superior (EEES), que ha comportat profundes transformacions en la formació que ofereixen les universitats. Tanmateix, la plena immersió en aquest model que la Universitat n'havia fet des d'un inici ha permès finalitzar, un curs abans del termini establert, el desplegament de totes les titulacions de grau dels centres integrats. En el cas dels programes de postgrau, la Universitat ha apostat per desenvolupar una àmplia i ambiciosa oferta pròpia (amb 57 màsters oficials previstos per al curs 2010-2011), molt vinculada a la recerca que ha permès, en els darrers dos anys, situar el nombre de tesis doctorals defensades a la UPF per sobre del centenar anual. Aquest és un objectiu necessari per tal de fer creïble el nostre compromís amb la recerca de qualitat.

Al mateix temps s'aprofundeix la relació amb els diversos centres docents que formen part del Grup UPF (Barcelona GSE, ESCI, IBEI, Elisava, EUM,) i que tenen una presència molt destacada en l'àmbit del postgrau. Paral·lelament, amb la imminent

adscripció del centre IDEC Escola d'Estudis Superiors, es preveu que una part de l'oferta actual de màsters professionalitzadors que s'imparteixen ara a l'IDEC pugui ser reconvertida en màsters universitaris oficials i, per tant, augmentar la qualitat de la nostra oferta en aquest àmbit de la gestió, privada i pública, on tant ens cal millorar com a societat. Per això, la creació al si de l'IDEC de la Barcelona School of Management és un element que ha de dinamitzar, internacionalitzar i consolidar aquesta oferta. Per al curs vinent, som la primera universitat que programa un màster per a l'accès a l'advocacia, avançant-nos a les exigències legals. Ha de quedar clar –sé que a alguns us preocupa aquesta qüestió– que el govern de la universitat es compromet a no passar cap màster universitari a preu públic, tots els que són d'iniciació a la recerca, a un model de preu lliure. Una cosa és aconseguir que màsters professionalitzadors puguin tenir la consideració d'universitaris i així, per exemple, poder beneficiar-se de les convocatòries de beques i una altra diferent no ser conscients que ens cal mantenir una oferta sòlida de màsters universitaris a preu públic, accessible a tothom que tingui el talent i la preparació suficients, com a iniciació a la recerca i a la formació avançada. Resultat d'aquesta política, es preveu que, de cara al curs 2010-2011, l'oferta de màsters universitaris resulti majoritària a la UPF en relació amb el total de titulacions ofertes. Certament, resten encara reptes sobre els quals continuar treballant, com ara fer efectiu un desplegament més flexible de l'EEES, que encara ocasiona problemes en algunes titulacions o, en el cas del Grup UPF, implementar la política de vertebració, que ja s'ha començat a treballar en aquest període, entre d'altres, amb la revisió dels convenis d'algunes institucions o la nova normativa reguladora de la col·laboració del PDI en centres de recerca. En ambdós casos, es tracta de processos llargs però plenament efectius perquè la Universitat estengui i especialitzi, amb la màxima qualitat, la seva activitat tant en la seva vessant docent com en recerca i transferència de coneixement.

D'altra banda, en aquest darrer any, la Universitat ha continuat potenciant la dimensió internacional, promovent activament la seva participació en convocatòries europees de projectes de cooperació educativa (Erasmus Mundus), un àmbit on la UPF ha de guanyar presència de manera progressiva i que, juntament amb l'impuls d'una selectiva política d'aliances (EUA, Grup Maastricht, CASB, A4U, ACUP) permet projectar la imatge de la Universitat cap a l'exterior, incrementar la capacitat d'atraure talent internacional i multiplicar les oportunitats de mobilitat de tota la comunitat universitària, davant d'una demanda creixent. Per fer-ho ens cal comptar amb les antics alumnes de la Universitat i per això estem engegant un programa Alumni que ha de servir per reforçar els llaços d'identitat

i pertinença i per projectar-nos cap enfora mostrant-nos capaços d'aconseguir noves fonts de finançament per la Universitat.

Per tot això, UPF25 ANYS presenta uns objectius clars: aprofitar el moment favorable de la UPF per fer un salt qualitatiu cap endavant i assentar les bases de les dinàmiques de desplegament institucional del futur. Amb tot, en aquest moment de tanta penúria econòmica, que ha provocat una disminució real dels recursos destinats al sistema universitari públic català i ha provocat l'aprovació d'un pressupost per a l'exercici 2010 marcat per l'austeritat i amb unes limitacions de despesa que afecten tots els col·lectius de la Universitat. Pot assenyalar-se al respecte l'obligada destinació dels romanents de centres i departaments a la contenció del dèficit de l'exercici 2009, la supressió de substitucions en l'àmbit de personal d'administració i serveis o la decisió de tancar quasi tots els serveis i edificis de la Universitat durant 15 dies el proper mes d'agost. I aquestes eren mesures decidides abans de conèixer el pla d'austeritat del govern de la setmana passada, que ha introduït la més dura de les mesures: la reducció dels salaris.

D'altra banda, , també s'han fet i es fan esforços pel que fa als ingressos, amb la millora dels rendiments patrimonials, de les aportacions del Grup UPF o amb la repercussió parcial dels costos de determinats serveis docents. Així, malgrat que el context extern fa pensar en una limitació dels recursos de cara al proper període, atenent la tendència dels darrers anys (en els últims cinc anys la matrícula d'estudis homologats i la subvenció ordinària s'han incrementat entorn del 50%; els ingressos patrimonials s'han doblat i els obtinguts per activitats de recerca han crescut per sobre del doble), també és possible afirmar que la UPF està establint a poc a poc però amb solidesa els fonaments de la seva estructura patrimonial.

Amb tot, com us deïa, s'inicia un període que no resultarà fàcil i durant el qual l'esforç de tota la comunitat universitària per treballar en un clima de diàleg i de cooperació serà clau. De fet, sobre aquesta qüestió, des del darrer Claustre, la voluntat de la Universitat per donar una nova orientació a la gestió dels recursos humans ha comportat el relleu al capdavant de la vigerència d'aquesta àrea, en què s'han definit espais estables d'interlocució, tant a nivell de PAS com de PDI (funcionaris i laborals) i s'ha avançat en la definició d'instruments que han d'esdevenir claus en el sistema de gestió de recursos humans, com ara el nou reglament d'ingrés, provisió i promoció dels llocs de treball. El fet que els recursos econòmics de la universitat siguin ara més escassos no vol dir que ens oblidem de les prioritats —que caldrà seleccionar amb cura— ni ens impedirà avançar en aspectes qualitatius, com una millor articulació de les funcions dels treballadors, l'estabilització dels

professors i persones de l'administració i dels serveis quan sigui possible o l'elaboració d'un estudi que permeti en el futur, quan hi hagi recursos disponibles, introduir la carrera horitzontal.

Cal destacar que aquest esperit de diàleg i de cooperació s'ha posat de manifest, també, en l'elaboració de l'estratègia de la Universitat, que ha comptat amb la participació de tots els sectors de la comunitat universitària i de les institucions que componen el Grup UPF alhora que s'ha buscat també la complicitat dels principals agents de l'entorn universitari com ara els ocupadors, a través del Consell Social, i els responsables públics del finançament.

Vull destacar aquí, la contribució lleial i continuada del Consell Social, amb la Presidenta Núria Basi al capdavant, per trobar modes encertats de fer més sostenible el nostre pressupost, més eficient la nostra activitat i més articulada la nostra organització. La seva contribució en aquests moments resulta cabdal.

(III)

Una cosa que podem fer en aquest període, que no costa diners, és encetar una reflexió col·lectiva per dotar-nos d'un codi ètic. De fet, el vicerector Josep-Eladi Baños ha començat a treballar en aquest projecte, esperonat per aquells aspectes que més afecten al seu àmbit competencial: la docència i la ordenació acadèmica del grau. I aquí tenim algunes qüestions molt preocupants, algunes pràctiques que hem de desarrelar: la pràctica per exemple de copiar als exàmens –una pràctica que és un cas flagrant de competència deslleial-; la pràctica, cada vegada més estesa com a conseqüència de l'emmagatzematge i difusió de la informació de forma digital, del plagi: d'apropiar-se d'idees i creacions d'altres sense dir-ho, fent creure que són pròpies. Però pensant en aquestes de seguida ens han vingut d'altres a la nostra mirada: l'ús dels recursos de la universitat, de la biblioteca, de les aules d'informàtica, dels laboratoris, etc.

Però hi ha moltes més coses que tenen a veure amb la integritat, com un valor central dels acadèmics. Hi ha per exemple les relacions entre els diversos col·lectius de la Universitat: els professors amb els estudiants o amb les seues becaris i assistents a la recerca, els professors amb les persones de l'administració i dels serveis, els caps amb les persones que comanden i també en el sentit contrari. Aquestes relacions han de mantenir-se, com és obvi, amb la màxima consideració i respecte. I hem de desarrelar, si les hi ha, qualsevol

pràctica de tracte desigual per raó de gènere o per qualsevol altra raó. Hem d'impedir que arrel·li qualsevol pràctica de *mobbing* entre nosaltres, sigui quin sigui el seu origen.

S'han d'incloure també en aquest codi un conjunt de principis que orientin la recerca i la transferència que fem a la Universitat. El respecte a la propietat intel·lectual, la confidencialitat de les dades personals, la informació clara quan es fa ús per a qualsevol tipus de recerca de persones humanes amb el seu consentiment. També els principis que han de regir la relació dels grups de recerca de la Universitat amb institucions externes amb les quals col·labora (institucions públiques, empreses privades, per exemple): no cooperar mai amb activitats que puguin ser constitutives de delictes, no col·laborar amb empreses o institucions que tracten els éssers humans com si fossin esclaus (per exemple, aquells que usen infants com a treballadors), o que deliberadament ignoren la consciència ecològica o que directament es dediquen a la indústria de l'armament o la guerra.

És obvi que aquest Codi s'ha d'elaborar tenint en compte el marc legal vigent. La Constitució de 1978 i l'Estatut d'Autonomia de 2006 defineixen el marc general de la universitat en el context de respecte als drets fonamentals de tots i de democràcia i imperi de la llei. Les Lleis, la LOU modificada de 2007 i la LUC –amb procés de modificació– són el nostre context més proper. Vull lamentar aquí que la darrera reforma de la LOU no derogués el Decret de 1954 amb el qual malauradament encara ens hem de manejar. Però entre els principis constitucionals, estatutaris i legals i el règim sancionador resta un ample espai per tal d'establir els valors i els principis pròpiament acadèmics i generar un conjunt de mecanismes capaços de detectar quan aquests valors no són ni honorats ni respectats i de fer-ho públic per esmenar-ho.

Si els membres del Claustre hi estan d'acord, proposaré al Consell de Govern la creació d'una Comissió –amb representants claustrals dels professors, dels estudiants i del personal d'administració i serveis– encarregada de la redacció d'aquest codi ètic.

(IV)

I el mes que ve, el 18 de juny, és el vintè aniversari de la Universitat. Celebrem aquesta efemèride com la nostra comunitat es mereix. En vint anys hem aconseguit molt:

un grapat de titulacions amb molt de prestigi en el nostre entorn, uns quants postgraus i doctorats on s'hi inscriuen joves de tot el món, la incorporació de professors i investigadors alguns dels quals són els millors del món al seu àmbit científic. Això és el millor que li pot passar a una institució universitària. Hem de ser capaços d'aguditzar aquests elements del nostre bagatge. Hem, ho he dit d'altres vegades, de passar de ser una de les millors universitats del sud d'Europa a ser una de les millors d'Europa.

D'aquesta manera contribuïrem també a millorar la formació dels nostres professionals i la recerca podrà esdevenir innovació que transformi el nostre teixit productiu. Em comprometo a fer notar als responsables de les diverses institucions que fan possible les nostres activitats de docència i recerca la importància de no ofegar les iniciatives com les nostres. Austeritat ja he dit que la tindrem tota, però per sota d'un llindar la qualitat de les nostres titulacions i de la nostra recerca es ressentiria molt greument i podríem perdre en poc temps el que tant ens ha costat a obtenir.

Els moments difícils són també els moments en els quals es mesura la densitat i la tensió dels projectes individuals i col·lectius. És un tòpic, però és veritat, que és l'adversitat la que ens pondera. Quan aquesta crisi hagi passat i, creieu-me, passarà, si romanem units i conservem la nostra ruta, serem més forts. A hores d'ara ja sabeu que m'agrada dir les coses evocant els clàssics, doncs avui em valdré del poeta Horaci per acabar: 'Ingenium res adversae nudare solent, celare secundae', és a dir 'L'adversitat sol descobrir el talent, la prosperitat, en canvi acostuma a ocultar-lo'.

Moltes gràcies.